

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suaui Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt XII. Litteræ Cæsaris, ac legatio ad Pontificem eum Concilij postulatis. Hugonottorum in Gallia coniuratio in Regem. Euisdem Regis similia ad Pontificem postulata. Responsa reddita; & de ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11665

1560.
g Vide duos
allatos au-
ctores.

nam reuerà Carolo moribundo adfuit Caranza^s, & pro dignitate quam obtinebat, extrema Ecclesiæ officia illi præstitit in vitæ exitu. Sed causa cur illic adesset, ea fuit, quòd delato ad Carolum rumore sinistra opinionis, quæ de corrupta Archiepiscopi mente spargebatur, ad se hominem accersiri iusserat, vt ipsum commoneret. Atque hæc dicta sint ad abstergendam inelyti Cæsaris famam, qui pretio vtriusque terrarum Orbis à se abiecti Cælum mercari contendit. Quod spectat ad Caranzam, cur silentio Suauis obuoluit, expensâ plures annos illius causâ, & antea ab Hispaniensi Inquisitione, & postea à Romana, sedentibus Pio V. & Gregorio XIII. nihil solidi repertum fuisse, vt is manifestæ noxæ damnaretur; sed solum vt obstringeretur ad eiurandum, ob vehementem suspicionem, quam excitarat de suæ fidei prauitate, eumdemque carcere liberum obiisse, exhibitis non solum intaminatæ Fidei, sed singularis pietatis indiciis? Nonnumquam eadem herba, quæ non correctæ venenum est, & interficit, correctæ, medela fit, & sanat.

CAPVT XII.

Litteræ Cæsaris, ac legatio ad Pontificem cum Concilij postulatis, Hugonottorum in Gallia coniuratio in Regem. Eiusdem Regis similia ad Pontificem postulata. Responsa reddita; & de statione Concilij difficultas.

a Fas lege
apud Bzo-
nium, loco
producto.

Miris modis gauisus est Ferdinandus, vbi audiit Oratorem suum acceptum à Pontifice, ei que per litteras grates egit, quæ in Vaticano Senatu postremo Ianuarij auditæ sunt. Studiosâ quadam ieiunitate indicantur illæ à Suauis, quòd per silentium quantum potest dignitatis Pontifici detrahat in summorum Principum reuerentia. Nos hîc earum summam paucis afferemus, quòd eadem operâ aliud Suauis dictum refellamus. Scribebat Cæsar, Summoperè se lætatum creatione Pontificis, tum ob communem cunctis fidelibus titulum, quòd eum cerneret in Petri Sede, cuius virtute sperabatur afflictam Ecclesiam recreatum iri; tum peculiarem ob causam, quòd vetus inter ipsos familiaritas intercessisset (significans ea tempora, quibus Pius Pontificiæ militiæ quæsturam gesserat, missæ à Paulo III. ad Ferdinandi subsidium in Pannoniam) semper postea à Pontifice exulta. Verùm eam læticiam, quæ nullius incrementi capax sibi videbatur, postea supra modum fuisse cumulata, quòd ab Oratore suo cognouisset, quam beneuolè

neulè, quàm paternè, quàm æquè Pontifex amouisset obices à decessore iniectos, de quibus haud necessarium existimabat loqui propter summam Pontificis æquitatem, cui ius suum haud ignotum arbitratur: at ubi de eo vberiore notitiam cuperet, se palàm ipsi facturum, quàm plena cauillis sibi fuissent obiecta, & quàm ipse ab omni noxa procul abeset. Quæ verba ostendunt, causam illam à Pontifice non iuridicè, sed gratiosè terminatam. Pergit dicere: Quamquam ipse intra tres quatuorve dies solemnem legationem missurus esset Romam, quâ eo quo par erat obsequio, Pontifici gratularetur, obiretque consueta reuerentiæ obedientiæque officia, pro more Cæsarum electorum, qui sibi antecesserant; tamen voluisse illam præuerrere per hæc litteras, quibus tam singulari erga se Pontificis beneuolentiæ grates solueret.

2. Scribit Suauis, Scipionem Comitem ab Arco, qui statim postea eâ legatione functurus accesserat, intendisse reuerentiæ tantummodo officia persolvere, cum id in mandatis haberet, ac difficilem se præbuisse in iis obsequiis exhibendis, quæ à sui Principis decessoribus præstita ostendebantur. Sed quoniam id fieri potest, si Ferdinandi epistola, quæ legitur typis impressa, affirmabat, Oratorem adhibiturum erga Pontificem officia deuotionis ac summisionis? (Quæ voces multò amplius quàm simplicem reuerentiam important) ac præterea disertè pronuntiabat, id peractum iri pro superiorum Cæsarum consuetudine? Quare res aliter accidit, quàm sub plurimæ falsitatis inuolucro visa est à Suauis. Nos verò eam spectandam exponemus, vt integra pateat, cum erunt recensendæ grauissimæ difficultates, quæ in huiusmodi erga Pontificem officio Maximiliano Ferdinandi filio contigere, ubi Rex Romanorum electus est.

3. Exhibuit Orator 17. Februarij obedientiam Pontifici in Senatu, Cæsaris nomine; & habitâ ratione tum ipsius Oratoris, qui inter Ferdinandi cubicularios Princeps erat^b, ei que in primis gratiosus; tum Cæsaris, qui tam celeriter & obsequenter ipsum legarat post offensiones sibi illatas à Paulo, per insolitum honorem in ædibus Pontificis exceptus est. Ex officio ad negotiâ progressus Orator, petit celebrationem Concilij, tunc cum maximè opportuni obcompositam inter Catholicos pacem; nactusque in eo Pontificem est non solum consentientem, sed vota Cæsaris præuersum, cum id ipsum Cardinalibus sponte declarasset.

4. Hic animosior affirmat Suauis, Primum Concilij cupidum se ostentasse, sed reuerà ab eo horruisse iisdem de causis, quæ Paulum Tertium

^b In epistola Nuntij apud Hispanum ad Pontificem, 22. Maij 1560. apud Burghesios.

1560. tium impulerant ad illud sub specie translationis soluendum. Quod spectat ad Paulum; si quidquid probauimus de translatione peracta ex mera Patrum voluntate, & ne conscio quidem Pontifice, satis non est ad rei perspicuitatem, quidnam unquam perspicere liqueat equidem ignoro: & quod ad dissolutionem attinet, quo pacto hic ausus est ita scribere, quando in sua narratione dissimulare non potuit studia Pauli in continuando Bononiæ Concilio, ubi per summum & certamen & dispendium duos annos ipsum detinuit, donec per vim suspendere coactus est ob solemnes Caroli Caesaris denuntiationes, quibus acclamabat vniuersa Germania; quæque metum schismatis Christianæ Reipublicæ incutiebat, quod à nobis vberius est enarratum. Porro si Pius IV. spectetur; si simulata censenda sit ea voluntas, quam quis verbis constanter profitetur, solerti studio promouet, cuiusque gratiâ per ingentes conatus obstaculorum penè montes exæquat, donec ipsam summâ atque assiduâ curâ in opus deducat, nullum supererit in terris indicium, quo verum à simulato discernatur, licebitque illis causam adiudicare, quos deridet Aristoteles, semper in dubium reuocantibus, vigilemûsne an somniemus; quin longè melior eorum causa comperietur, quandoquidem ipsi neutrum affirmabant: Suavis verò fidenter damnat, quasi vmbra fallacem, id quod cuncta veri corporis præfert argumenta.

Nec minùs friget altera calumnia; nimirum, curauisse Pontificem Francisci Regis consensu, vt bellum à Sabauda moueretur Geneuæ, hæresis asylo, ad Italiæ fines, non tam ad huiusce regionis tamquam parietes liberandos à proximis flammis, quàm ad succendendam aliam flammam, quâ conuocatio Concilij prohiberetur. Perinde quasi per id ageretur de suscitando duos inter Monarchas bello, quo Europâ vniuersâ conflagraret, non de inferendis in urbem modicam armis, in angulo inter Sabaudiam & Heluetios sitam; ac proinde quæ celebrationi Synodi nulli foret impedimento, quemadmodum Galliæ tumultus ad eò maiores eam minime præpedierant.

In illa feruidè postulanda cum Germanis Galli pariter conspirabant, atque eorum causâ, coniuncti situ & affinitate, consentiebant Hispani, cum superiori tempestate vtrique & voluntate & præsentia frigidè conuenissent, utpote à cohortationibus Pontificis, & à segni amore alieni boni magis allekti, quàm à proprii acriore necessitate stimulati. Cum enim conspicerent antea regiones suas mundas ac pacificas, solamque Germaniam contaminatam ac tumultuan-

multuantem, non aliam sibi vtilitatem à Concilio præstolabantur, nisi aliquam in Episcopis iurisdictionis accessionem. Atque hinc factum est, vt Hispani quidem maiorem quamdam propensionem animi præ se tulerint, quippe ad id impulsæ sui Principis iussu, qui simul Princeps erat Germaniæ, cuius saluti Concilium destinabatur. Sed, sicut accidit cunctis motibus excitis ab exteriori vi, non ab impetu interiori, ipsi quoque & rari & lenti conuenerunt, & è diuerso, Galli (non sub eodem ac Germani Principe) se præbuerunt idcirco & difficiliore ad consensum, & tardiores ad accessum, & celeriores ad discessum, nisi cum siue, prout ipsi profitebantur, studium Pontificiæ auctoritatis, siue, prout ipsis alij imputabant, æmulatio cum Hispanis eos perpulit ad sustinendum Concilium Bononiæ deportatum. Idque pariter causa fuit, cur Henricus, captatâ à bello Parmensi opportunitate, non abstinuerit à solemnibus in Synodum denuntiationibus & Romæ & Tridenti habitis. Nunc verò in ipsum flagrantissimè ferebantur Galli, tamquam in remedium grauibus morbis quibus ægrotabant, & tamquam in præsidium grauioribus, qui imminebant. Atque ea de causa ambo Reges, cum sanguine & amicitia se coniungere, inter conditiones pacis posuerant, vt in Concilium celebrandum incumberent.

7 Porro mala ac discrimina Galliæ post illud tempus patefacta simul & aucta fuerant: quin ne ipsum quidem Hispanicæ Monarchiæ corpus iisdem vacabat. Etenim in Belgio, hereditario Regis Hispaniæ principatu (qui propterea Hispaniensibus maiori curæ erat, quàm Germania dominante Carolo) ob Regis absentiam decreuerat metus, excreueratque confidentia in hominibus seditiosis: vnde Parmensis Dux, Philippi soror, ab eoque ad Rempubicam administrandam ibi relicta, quamuis & consilio & animo plusquam muliebri, satis non erat comprimendis assiduis hæreseos incrementis, eius asseclis in dies & numero & licentiâ gliscentibus. Sed quod maximè pudore simul ac sollicitudine Hispanos inflammabat, in ipso Hispaniæ sinu, sicuti dictum est, malignum semen in nobilium stirpibus, ac studentium seminariis pullulare videbatur; adeoque cognouerant, dum grassatur pestilentia, satis non esse ad securitatem, si longè absit. Verumtamen cum purgata per supplicia fuisset Hispania, idque de Belgio speraretur; & cum alioquin immineret magna rerum mutatio, numquam illi optabilis cui plurimum est quod amittat, Hispaniæ Rex non tam appetebat Concilium, quàm illi indulgebat.

8 Itaque præcipua variatio in Gallorum animis extiterat; in quibus

1560.

bus quò minor visa fuerat aliâ tempestate tum Synodi necessitas, tum voluntas; eò tunc ipsos audiores, quàm reliquos omnes, huius communis medicinæ recentia eorum vulnera efficiebant. Disseminata per Galliam fuerat hæretica doctrina Ioannis Caluini, in eo regno orti; qui cum obseruasset, quâ parte facilius fuisset deiecta hæresis Lutherana, studuerat in arce sua noua molienda ea vitia corrigere, quæ in alterius ædificiũ, siue fortuitum, siue malè præparatum, irrepserant. Accessit ad ipsius adiuuentum, aut saltem ad Fidei Catholicæ detrimentum, quòd varij homines, amcenis non bonis litteris præditi, eò è Germania accersiti à Francisco Primo, musarum impense studioso, secum detulerant illis floribus obutulos angues, suis in regionibus exortos. Quare in administratione præsentis iunioris Regis remissa pœnarum seueritate, quibus eius parens auusque vsi fuerant, confestim hæresis sese diffuderat, nouitate sensuumque corruptelâ fauentibus. Dum tamen inter homines potentia tenues ea se continuit, nec Principum patrociniũ inacta est, haud multum sollicitudinis attulit, quippe inualida resistere, nedum terrere.

e Vide Ca-
tharinum A-
uilam, initio
Historiæ
sua.

Sed non diu fuit, vt è tabernis ad turres conscenderit. Proceres, qui è regio procreati sanguine ad Sceptum vocantur, si virilis stirps regnantis familiæ deficiat, ægrè ferebant se deprimi, & ab administrationis auctoritate procul haberi. Quòd sub dominatu Francisci Primi simul & Henrici ipsis acciderat, pro ea regnandi regulari Subdito cui plurimum de se insit virium, eas à Principe per gratiam suam augendas non esse, ne riualet veriùs quàm ministrum dominationis efficiat; adeoque minùs quàm ceteris addendum potentia iis, quibus licet proprio quodam iure aspirare ad successionem principatus vbi is vacet ac proinde quibus conducibilis est possessoris interitus. Sed hæc auctoritatis tenuitas, tolerata ab illis dum vivebat Rex præualidus tum pectore ad regendum per seipsum, tum brachio ad seditiosos deterrendos, tolerabilis visa non est sub Francisco II. vtriusque dotis indigo. Iidem etiam acrius irritati sunt, quòd exclusos se cernerent omni aditu ad Gallia administrationem ab extraneis, non solùm genere sed etiam patria, cum vniuersa potestas esset penes Reginam viduam, quæ Italica erat, & Principes Guisios, regis coniugi coniunctos sanguine, & matri quodam veluti fœdere; qui Principes furculus erant familiæ Lotharingæ, recens in Galliam translatus.

Eapropter Proceres regij sanguinis, aliiq̃ æmuli Guisiorum, studia omnia conuerterunt, vt factionem aliquam extantem quasi quoddam

quoddam corpus animarent, quæ in ea Regis imbecillitate per vim ipsos restitueret in eum dignitatis gradum, unde se iniuriâ deiectos querebantur. Tres conditiones huic factioni, ad id quod moliebantur, opus erant; ingens numerus, odium præsentis regiminis, & robur ex auxiliis externis vicinisque. Hæ omnes conditiones mirificè conueniebant in noua secta, quæ ab asseclis decoro nomine *Reformatorum* appellabatur, & à reliquis eo planè tempore cognomentum accepit *Hugonottorum*; propterea quòd, secundum etymologiam quam afferunt plerique, Turonem illi confluebant ad suos conuentus habendos, prope vrbs portam, ab Hugone nuncupatam. Expendebatur, hoc hominum genus per Galliam vndique esse diffusum, offensumque ab administratione præsentis, quia contraria, non deterritum, quia imbecilla: præterea, pro sua viuendi ratione infensum cuique imperio monarchico, siue sacro siue profano: audax, nouarumque rerum cupidum, quæ ex propensione, quæ ex vtilitate, & ad confinia communium innumeris Catholici nominis hostibus, Germanis, Helueticis, Britannis.

11 In hac itaque factione statuerunt se veluti capita constituere, ipsâ tamquam corpore vsuri sanguinis regij Proceres, ac potissimum Princeps Condæus, frater Antonij Nauarræ Regis; eratque hic Princeps inter familiæ suæ viros secundus gradu, sed primus audaciâ tum naturæ impetu, tum impulsu conditionis, sublimis genere, humilis fortunâ, adeoque seditiosos spiritus nutrientis. Illi adhæserunt Castilionei, ex familia Colinia, ob æmulationem cum Guisii, præcipuè verò Gaspar, supremus rei maritimæ Præfectus in Gallia, vir ingenti virtute, consilio, auctoritate, & asseclarum numero. Molitus hic fuerat coniurationem, quâ Regem ipsum penes se detineret, nomine quidem vt eum à seruitute fraudibusque exterorum liberaret, sed re, vt plenissimam sectæ suæ licentiam per vim extorqueret, & Proceribus regij sanguinis potestatem nobilitati parem; à quibus eadem potestas pro portione suis clientibus dispertiretur; ac postea (vt creditum est, & ab ipso Rege scriptum^d) vbi rei opportunitas ipsis succederet, nec insuperabilis obsteret obex in Gallia populo, suorum Regum studiosissimo, Coronam transferret à sobole Valesia, penes quam tunc erat, in Borboniam; hoc est in familiam Regis Nauarræ, qui alter erat Regiæ stirpis ramus, gradu quidem per se remotus, sed omnium proximus.

12 Eâ coniuratione detectâ, ineunte anno 1560. vocati à Regina fuere Castilionei, specie quidem ad consilium opemque ferendam, pro munerum militarium quibus fungebantur conditione, sed re-

^d In epistola generali tunc à Rege vulgata. Et fusè de hoc Spondanus, anno 1560. num. 6. & sequentibus.

1560.

6 12. Martij.

uerà quò fecernerentur à reliquis coniuratis, & in Regis essent potestate. Re cum ipsis in deliberationem deductâ, eorum fuit sententia, vt habitâ ratione immensæ multitudinis illorum qui nouam sectam amplectebantur, agendæ in eos causæ ad futuram vsque Synodum superfederetur. Verumtamen pro aliorum communioni sententia decretum est^e, ipsis etiam subscribentibus, edictum aduersus veteris Religionis turbatores; sed languidâ formâ, & à compluribus improbatâ, tamen moderatorum consiliorum auctoribus. Etenim edictum erat huiusmodi: Exceptis coniuratis, & ministris seu prædicantibus hæreticis, generalem indulgeri veniam iis qui Religionis causâ deliquerant, dummodò intra breue quoddam tempus Catholicam resumerent. Et sanè quemadmodum venia cum videtur ex magnanimitate profecta, benevolentiam reuerentiâ mixtam parit; cum ex animi frigidine, simul cum incuria petulantiam fouet: ita post vulgatum edictum hæretici, eorumque patroni, confidentiores quàm antea cernebantur. Et ex altera parte actis apud Regem tum promeritis Guisij Ducis, ob detectam oppressamque prudentiâ animique virtute formidabilem coniurationem, tum indigentia illius operæ ad similes futuras insidias propulsandas, aucta sunt pariter honor & potentia, cum Parisiensis Consilij decreto *Patriæ seruator* appellatus sit, & à Rege supremum post se locum tenens in vniuersa rerum administratione constitutus: ita pro huiusmodi dignitatis incrementis excreuit inuidia commotioque æmulorum, adeoque sollicitudo attollendi omni conatu nouæ sectæ tamquam cornua, quibus eum quaterent, ac tandem deicerent.

Secretum Regis Consilium hæc nubes procellosæ non latebant. Quapropter ad eas dissipandas excogitata ibi fuerat aliqua festina ratio sopiendi Religionis dissidij, ac proinde cunctos Præsules conuocandi, vt ex eorum sententia conueniretur de iis quæ permittas esset fidelibus credenda, & quæ præscribi oporteret Ecclesiasticis seruanda: quod abiturum erat in propriam quamdam nationis Synodum, semper Pontificibus execratam, quippe inefficacem ex auctoritate erga hæreticos, ad extinguendum antiquum schisma & aptam inter Catholicos, ex defectu rectoris falli nescij, ad noua suscitanda. Idcirco Pius, tum cohortationibus coram expositis per Philippum Naldum Bordiseræ Dominum (qui postmodum ab eo Purpurâ cohonestatus est, qui tunc à legatione, quam sub Paulo IV. ac sub se Romæ exercuerat, in Galliam antea redierat) tum litteris Turnonij atque Atestini Cardinalium, Regem ab eo consilio dimouerat,

mouerat, obtuleratque quantocius remedium validissimum, maximeque legitimum, hoc est, Synodum Oecumenicam. 1560.

14 Latus oblatam Synodum excepit Rex, misitque Romam ad rem conficiendam Abbatem Mannensem e suo Consilio, cum mandatis Pontifici communicandis^f. Ibi committebatur Abbati, ut summo perere Pontificem laudaret ob tam pium propositum, ad quod peragendum suo patrocinio ac regno se præsto futurum pollicebatur: ut simul etiam ad rem celebrandam eum stimularet; mone-retque reuerenter atque sincerè, visos fuisse antegressos Pontifices proponere & conuocare Concilium ad meram speciem; quandoquidem iam coactum, cunctisque Principibus illi fauentibus, ex qualibet leui causa dimiserant: id de Pio Pontifice minimè credi; quin potius illum per celeritatem in eo cogendo, & per opera subsecutura, huiusmodi suspicionem ab hominum mentibus procul amoturum: Regem ex prosperi successus desiderio eà uti libertate, ut ob oculos ipsi poneret quæ profutura putaret, iis tamen quæ itatueda essent, in eius sapientia & auctoritate repositis.

15 Ac primò quidem de Concilij Sede sibi comprobatum iri id quod Cæsar & Rex Catholicus, suæ coniugis frater, comprobassent; sed orare Pontificem ut rem dispiceret: Tridentum videri parum idoneum, tum quòd tantæ multitudinis, quanta conuentura credebatur, hospitio excipiendæ capax non esset; tum propter cæli solique incommoda, à suis sibi Præsulibus enarrata, qui Pauli ætate ibi degerant; potissimè verò, quia numquam eò accessuri fuissent Protestantes, sine quibus Concilium haberi non poterat ad plenam totius Reipublicæ Christianæ salutem: multò minùs indicendum illud esse per eam formam, per quam edita sub Iulio III. suspensio tolleretur; id enim perinde fore, ac velle pro certis ponere quæ iam ibi sancita fuerant Protestantibus non auditis, ut proinde, quod ad ipsos spectabat, videretur hæc noua conuocatio opus futile ac deridendum. Neque Regis hîc mentem esse, hæc hæreticorum obiecta quasi æqua tueri; sed solùm Pontifici pensandum proponere, absque illorum consensu nequaquam perceptum iri præcipuum Concilij fructum, vnitatem videlicet ac pacem Ecclesiæ: satis esse comperit, postremo conuentui sub Iulio Pontifice multos Principes repugnasse. In præsentia Regem Hispaniæ sibi significare, eam se stationem Synodi accepturum, quæ Cæsari probaretur, tamquam eiusmodi, in quam Imperium vniuersum conueniret; eaque de causa fuisse legatum à Rege Galliæ ad Cæsarem Episcopum Redonensem, qui eius mentem intelligeret.

A a a a z

Interim

f Est in libro
Instructio-
num, quas
diximus, in
Archiuo
Vaticano.

1560.

Interim ex variis quæ nominabantur urbibus, videri sibi Constantiam communiùs comprobari; idcirco eam à se proponi Pontifici, qui existimabatur in decernenda Concilij sede non aliud spectaturus, nisi vt omnibus satisfaceret. Constantiam prope Mediolanum esse; proinde posse illac Pontificem frequenter certiorum fieri, & etiam, vbi opus foret, absque magno incommodo eò se conferre. Quoniam autem significarat Pius, propriam nationis Synodum, quam Rex destinabat, haud sibi placere, iniunctum fuerat Abbati, vt ostenderet, nec eam esse rem nouam, nec illicitam; siquidem licere Regi Episcopos Galliarum, vtpote Consiliarios suos, conuocare, vbi opportunum id duceret ad illorum sententias audiendas: nunquam tamen in cogitationem sibi venisse, aggredi quidquam noui absque palàm suffragante Pontificis auctoritate; præsertim in legibus Ecclesiasticis; ac Conciliorum doctrina, de qua ad eò certum firmumque animum Rex gerebat, vt sibi ne in mentem quidem incidisset, vllam ibi mutationem habendam; sed rationem tantummodo statuendam illius tradendæ, atque explicandæ. Nihilominus quando Pontifici conuentus huiusmodi gratus non erat, & Oecumenicum ipse absque mora exhibebat, velle Regem à Synodo Galliarum propria abstinere, modò re ipsa non ita protraheretur Oecumenica, vt Rex ad celerius regno aliã ratione consulendum adigeretur; quod iam sponderat, & de quo Præsules spem iam conceperant.

Huic scripto, quod Pontifici Mannensis Abbas detulerat, per alterum responsio reddita est, quo prudenti tolerantia se continere Pius, ne exprobraret, ad superiores, qui accusabantur, Pontifices defendendos, id quod in alios Principes culpam regeret; hoc est, primam conuocationem habitam à Paulo fuisse per laborem plurimum, prorogataque plures annos in Principum gratiam, qui Concilium donec longinquum crederent, poscebant; vbi verò propinquum adspicerent, recusabant, & ab eodem Paulo bis detentos diutius Legatos suos priùs Vicentiæ, dein Tridenti, sed frustra, propter absentiam Præsulum Principibus subiectorum: hos tertio vice Tridentum venisse admodum infrequentes, ac potissimum Gallos, ex quibus confestim quidam abscesserant. Concilium fuisse translatum Bononiam ex necessitate repentina, & incio Pontificis, atque omnium ferè Patrum consensu: id ipsum postea à Rege Galliarum comprobatum: ac denique dissolutam ibi Synodum fuisse eiusdem Regis sententia ob acerrimam Cæsaris repugnantiam. Reponendæ Tridenti Synodo ex Iulij Decreto Regem solemniter consentisse,

sensisse, sed postea mentem mutasse, propterea quod Pontifex pati noluerat, ut ab eo Gallicorum militum copia inducerentur in urbem Apostolicæ Sedi beneficiariam; & Regem Synodo tunc repugnasse, tametsi reuera ille armorum motus nulli esse posset obstaculo, ne tuti accederent Tridentum, ibique degerent Antistites Gallicani. Tam longè Iulium abfuisse ab emendandis pro solutione Synodi excusationibus, ut denuntiationes regias haud moratus eam persecutus fuerit, donec Lutheranorum impetus non solum eos omnes Patres in fugam egerat, sed paulò post ipsum etiam Carolum Cæsarem fugarat.

18 Nihil ex his voluit Pontifex respondere, quippe quæ aded in comperto erant, ut eorum commemoratio ad ictum magis quàm ad purgationem, & ad rem præsentem valeret. Sed rescriptit, Sui non esse muneris, de iis quæ decessores egerant, rationem reddere; se quidem numquam commissurum, ut similia imputari sibi possint. Quando inter se Regemque de celeritatis necessitate conveniebat, sibi expeditiorem cogendo Concilio locum non observari quàm Tridentum; ita namque cunctis disputationibus præcisus, facile erat uno verbo suspensionem auferre, cum eidem domicilio Principes omnes Christiani, etiam Protestantes, aliàs consensissent. Super hoc quoque exemplar cuiusdam responsionis, prius reddita ad alium libellum de eodem à Cæsare missum, Abbati traditum est, cuius sententiam mox asseremus. Præcipue verò retinatum est in memoriâ Regi, assensum fuisse Tridento inelytum ipsius avum; quamquam Henricus parens propter bella, à se postmodum in Pontificem Cæsaremque suscepta, noluisse Synodo ibi à Iulio reposita convenire. Quod si post habitam Tridenti conuocationem visum esset eam aliò transferre, Pontificem numquam reluctaturum æquitati atque honestati ad commoditatem vtilitatemque communem, dummodò mansio, quæ proponeretur, tuta foret à vi, & extrahæresis suspicionem. Hanc suspensionis abrogationem, quò celeritati consuleretur, Regi Catholico summopere probari, & spem esse, Regem Christianissimum, habitâ ratione tam præclari tituli quem gerebat, & simul maioris acriusque vrgentis necessitatis, quâ eius regnum premebatur, nemini concessurum in maturando promovendoque negotio. Breuî à Pontifice missum iri certum hominem ad Ferdinandum, qui de re ageret, iussus quoque cuncta cum Francisci Regis ea in Aula Oratore communicare. Et quemadmodum Rex Hispaniæ sua studia pollicitus erat, quibus patrum ad id cohortaretur, paria similiter studia spondere sibi Pontificem à Gal-

1560.

liae Regis. Credendum esse, Caesarem, ubi duos tantos Reges in eo consilio coniunctos cerneret, ad eorum sententiam ac voluntatem se conformaturum. De propria nationis vnius Synodo differere opus non esse, dum Oecumenica praesens erat.

Ita Pontifex, satis gnarus, ubi cum Principibus agitur, oportere litem ad id solum redigi, quod declinari non possit; atque in eo pro se stantem non rationem modò, sed necessitatem palàm fieri, quod firmitudo excusetur; & pro altero utilitatem conueniendi, quod spontè honestèque flectatur.

C A P V T XIII.

Acta per Episcopum Tarracensem à Pontifice cum Hispania Rege de Concilio indicendo, amouendisque in eo regno Iurisdictionis Ecclesiasticae detrimentis. Stanislaus Osius Nuntius ad Caesarem missus. Varia tum ab ipso Caesare, tum ab Augustino Cardinali de Concilio perpensa.

Contigerat, mirante ac dolente in sinu Pontifice, ut complures menses non modò nulla legatio, sed ne litteræ quidem ad eum peruenerint, quibus nouum ipsi Principatum gratularetur Hispaniae Rex, à quo singularem quamdam beneuolentiam omnino sperauerat: verumtamen magis intentus conducibili, quàm anxius de specioso, statuit illum praertere. Itaque ad Hispanum misit Hannibalem Altempsum, suæ sororis filium^a, acturum illi grates, gratificationemque oblaturum ob dignitatem fauente sibi Rege collatam: hic verò Hannibal multos ibi menses duxit ad domestica pertractanda. Similiter ad Ferdinandum misit Hannibalis fratrem, de quo fusiùs infrà. Simul etiam Gabrielem Sorbello-nium, alterius suæ sororis filium, ad Franciscum Regem destinauit. Sed insuper post hanc honorariam legationem, ^b Nuntium peculiarem ad Philippum Regem super eo negotio designauit Reuertam Episcopum Tarracinae, magni à se habitum ob virtutis praestantiam, charum ob communem vtrique patriam, & ad id munus potissimè adiutum commendationibus Caraffæ Cardinalis, de Pio in electione recens benemeriti, & cuius plurimum intererat, habere per eos dies in Aula Hispanica Pontificium administrum adeò studiosum sui, ad suæ familiæ commoda promouenda.

Tria præcipua Reuertæ commissa: Nauare operam, ut damna tollerentur illata iurisdictioni Ecclesiasticae Paulo IV. sedente: Cohortari Regem, ad acceptandam promouendamque, quam Pontifex

^a Est in litteris Oratoris Amulij ad Senatum, 12. Maij 1560. & in multis alijs.

^b Litteræ Farnesij Card. Romæ ad Octauium Ducem, die non signato.